

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

اشاره مختصری به تاریخ اهل بیت (علیهم السلام)
فصل ۶: دوران امام حسن (علیه السلام)

خانم زاکانی

امام حسن مجتبی (علیه السلام)

- ولادت در ۱۵ رمضان سال سوم هجری
- بیعت مردم عراق با امام حسن (ع) از ترس تسلط معاویه
- ۶-۸ ماه دوران خلافت، حدود ۱۰ سال امامت
- اصحاب امام حسن (علیه السلام) و مردم کوفه
- شیعیان
- خوارج
- طمعکاران بخاطر غنایم
- مردم عوام
- به تبعیت از رئیس قبیله
- مفاد صلحنامه و واکنش معاویه در قبال آن
- کتاب خدا و سنت پیامبر
- تعیین جانشین
- بی حرمتی نکردن به امام علی (ع)
- در امان ماندن شیعیان
- در امام ماندن همه مردم
- عدم تعرض به امام حسن (ع) و حسین (ع)
- دلایل صلح امام حسن (ع) و معاویه در سال ۴۱ ه.ق
- جلوگیری از انحراف در اسلام
- رشد جریان مخالف در میان شیعیان
- کم بودن سپاه و یاران واقعی
- آشکار کردن چهره واقعی معاویه
- جلوگیری از شهادت امام و اصحاب حقیقی
- نبودن تحلیل سیاسی در مردم
- جلوگیری از سوءاستفاده دشمن خارجی (روم شرقی)
- چرا امام حسن (ع) مثل برادرشان امام حسین (ع) مبارزه نکردند؟
- شرایط متفاوت زمان امام حسن (ع) و امام حسین (ع)
- حفظ اسلام
- توجه به ریشه های دشمنی بنی امیه و بنی هاشم
- شهادت در ماه صفر سال ۴۹ یا ۵۰ به دست همسرشان جعده
- پرشکوه ترین نرمش قهرمانانه تاریخ
- داستان سیرکردن سگ
- داستان اهدای شاخه گل از سوی کنیز به امام

اصحاب امام حسن (علیه السلام) و مردم کوفه

► بعد از شهادت امام علی (ع)، مردم عراق از ترس تسلط معاویه بر آنجا با امام حسن (ع) بیعت کردند.

(۱) شیعیان علی (علیه السلام)

(۲) خوارج (به دنبال مبارزه با معاویه بودند و چون امام در صدد مبارزه با معاویه بود، به او پیوستند).

(۳) طمعکارانی که به دنبال غنایم بودند.

(۴) عوام مردمی که نمی دانستند چه بکنند.

(۵) افرادی که بدون توجه به دین، تابع ریاست قبیله به جنگ آمده بودند.

► همراه با فتوحات، غنایم زیادی نصیب عراق میشد. امام علی به فتوحات پایان دادند؛ مردم خود را طلبکار آل علی می دانستند.

امام حسن (ع) خطاب به مردم کوفه

► ای مردم کوفه! من شما را با واعظ قرآن مورد سرزنش قرار دادم، اما سودی نبخشید؛ با چوب دستی شما را تادیب کردم، اما مستقیم نشدید؛ به وسیله شلاق (برای اجرای حدود الهی) شما را مورد ضرب قرار دادم، باز هم رعایت نکردید. تنها چیزی که میتواند شما را اصلاح کند، شمشیر است؛ اما من برای اصلاح شما خود را به فساد نمی اندازم.

مفاد صلحنامه و واکنش معاویه در قبال آن

«نکته: مفاد صلحنامه در کتابهای تاریخی مختلف، اندکی متفاوت است.»

مفاد صلحنامه	موضوع	واکنش معاویه در قبال آن
۱	کتاب خدا و سنت پیامبر	بسیاری از اقدامات معاویه، ناقض این مورد بود.
۲	تعیین جانشین	طولی نکشید که با تطمیع و تهدید و قتل عده‌ای، از مردم برای یزید بعنوان خلیفه بعد از خودش بیعت گرفت.
۳	بی حرمتی نکردن به امام علی (ع)	صدور دستور سبّ و دشنام دادن به امام علی (ع) توسط معاویه

واکنش معاویه در قبال آن	موضوع	مفاد صلحنامه	
معاویه دستور داد شیعیان علی (ع) را هر کجا که یافتند بکشند، و اگر دو نفر شهادت دادند که این فردی با علی (ع) ارتباط دارد او را بکشند و اموالش مباح است. دستور داد اگر فرزندی در حکومت اسلامی به دنیا آمد و اسم او را علی گذاشتند، نوزاد را بکشند. اگر به کسی می‌گفتند تو ملحد و کافری، خیلی بهتر بود که به او بگویند تو شیعه علی هستی! علی بن جهم پدرش را لعن و نفرین می‌کرد که چرا اسمش را علی گذاشته است	در امان ماندن شیعیان	عدم تعرض به شیعیان امیرالمؤمنین علی (ع)، و رعایت حقوق مالی و جانی آنان در هر کجا که باشند.	۴
معاویه و کارگزارانش سختی‌های زیادی را به مردم تحمیل کردند.	در امام ماندن همه مردم	معاویه تعهد می‌کند که تمام مردم، اعم از ساکنان شام و عراق و حجاز، از هر نژادی که باشند، از تعقیب و آزار وی در امان باشند و از گذشته آنها صرف نظر کند.	۵
جَعده، دختر اشعث بن قیس به تحریک معاویه و به وعده ازدواج با یزید، امام حسن (ع) را مسموم و به شهادت رساند.	عدم تعرض به امام حسن (ع) و حسین (ع)	نباید هیچ گونه خطری از ناحیه معاویه متوجه حسن بن علی و برادرش حسین بن علی (علیهما السلام) و هیچ کدام از افراد خاندان پیامبر (ص) بشود.	۶

در پایان، معاویه اکیدا تعهد کرد تمام مواد آن را محترم شمرده و دقیقا اجرا کند. او خدا را بر این مسئله گواه گرفت و تمام بزرگان و رجال شام نیز گواهی دادند.

دلایل صلح امام حسن(ع) و معاویه در سال ۴۱ ه.ق

- ▶ این صلحنامه به امام تحمیل شد ولی ایشان با نهایت درایت و هوشیاری، مفاد آن را بصورتی دقیق و کاملا به نفع اسلام تنظیم کردند.
- ▶ ممانعت از ایجاد انحراف غیرقابل جبران در مسیر اسلام
- ▶ رشد جریان مخالف در میان شیعیان و ایجاد مانع برای امام
- ▶ کم بودن سپاه و یاران واقعی در کوفه (تعداد بسیار کم شیعیان اعتقادی در مقابل شیعیان سیاسی)
- ▶ آشکار کردن چهره واقعی معاویه (چهره معاویه برای مردم آشکار نبود و در ظاهر احکام اسلامی را رعایت میکرد).
- ▶ جلوگیری از شهادت امام و اصحاب حقیقی (حافظان نظام اسلام واقعی و اصیل). در صورت وقوع جنگ، امام به شهادت میرسید و معاویه هم عزاداری میکرد! امام حسن (ع): خواستم حافظی برای دین باقی بماند.
- ▶ نبودن تحلیل سیاسی در مردم (وگرنه همه بی دین نبودند. به دلیل نبود تحلیل سیاسی و ایمان راسخ، شیعیان، شایعه های دشمن را سریع قبول میکردند).
- ▶ جلوگیری از سوءاستفاده دشمن خارجی (روم شرقی) برای حمله به سرزمین اسلامی هنگامی که ۲ گروه مسلمانان (سپاه امام و معاویه) مشغول جنگ با همدیگر هستند.

چرا امام حسن (ع) مثل برادرشان امام حسین (ع) مبارزه نکردند تا کشته شوند؟

- ▶ شرایط جامعه و زمان این ۲ امام، کاملا با هم متفاوت بود.
- ▶ امام حسین (ع) هم در دوران ۱۰ سال امامتشان در زمان معاویه دست به قیام نزدند.
- ▶ با مرگ معاویه و جانشینی یزید (نقض مفاد صلحنامه و آشکارشدن چهره بنی امیه برای مردم) شرایط قیام مهیا شد.
- ▶ هر ۲ امام دقیقا به تکلیف و مسئولیت خویش برای حفظ اسلام عمل کردند.
- ▶ صلح امام حسن دقیقا با قیام امام حسین در یک راستا بود و اگر جای همدیگر بودند دقیقا همان کار را انجام میدادند.
- ▶ برای تحلیل درست وقایع تاریخی، بررسی ریشه های دشمنی بنی امیه و بنی هاشم، حائز اهمیت است.
- ▶ شهادت امام حسن (ع) در ماه صفر سال ۴۹ به دست همسرشان جعده بوده است.
- ▶ امام وصیت کرده بودند کنار قبر جدشان دفن شوند. عایشه مانع شد؛ امام وصیت کرده بودند اگر مشکلی پیش آمد، در قبرستان بقیع دفنشان کنند.

پرشکوه ترین نرمش قهرمانانه تاریخ

برشی از کتاب انسان ۲۵۰ ساله:

حالا که نمی توانیم کل جامعه را در پوشش تفکر درست اسلامی قرار بدهیم، پس به جای روی آوردن به یک جریان رقیق رو به زوال - که همان جریان عمومی است- یک جریان عمیق اصیل را در اقلیت و در زیر پوشش نگه می داریم تا بماند و تضمین کننده حفظ اصالت های اسلام باشد؛ این کار را امام حسن کرد. یک جریان محدودی را به وجود آورد یا بهتر بگوییم سازماندهی کرد که این جریان همان جریان یاران و صحابه اهل بیت (ع) است، جریان تشیع. که اینها در طول تاریخ اسلام، در طول دوران های سیاه و خفقان آلود، ماندند و موجب شدند و تضمین کردند بقای اسلام را. اگر این ها نبودند به کلی همه چیز دگرگون میشد و جریان امامت و جریان بینش اهل بیت که تضمین کننده اسلام واقعی بود.

در محضر امام حسن مجتبی (علیه السلام)

(بیش از اندازه) شوخی کردن، هیبت انسان را از میان می برد.

در مجازات گناه عجله نکن و میان آن دو، زمانی را برای عذرخواهی باقی گذار.

- ❖ داستان سیر کردن سگ
- ❖ داستان اهدای شاخه گل از سوی کنیز به امام